

Коваленко А.С.
здобувач вищої освіти

Курепін В.М.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри методики професійного навчання
Миколаївський національний аграрний університет*

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

З позиції давньої філософської думки, подорож розглядається як символічний шлях людини до морального вдосконалення, самопізнання та посягнення істини. Право на відпочинок, свободу пересування та участь у туристичній діяльності належить до природних та невід'ємних прав кожної особистості. Держава несе відповідальність за забезпечення своїх громадян реальними можливостями для реалізації цього права. Однак на сучасному етапі розвитку українського суспільства доступ до туризму залишається обмеженим для значної частини населення. Матеріальні труднощі не дозволяють багатьом громадянам здійснювати подорожі не лише за межі держави, а й в межах власної країни, що є негативною соціальною тенденцією.

Соціальний туризм виступає як форма туристичної діяльності, орієнтована на підтримку соціально-вразливих груп населення: молоді, осіб похилого віку, людей з інвалідністю та інших категорій, які потребують державної чи громадської допомоги. Його основна мета полягає в створенні сприятливих умов для організації відповідних умов для відпочинку малозабезпечених верств населення [1, с. 136].

Основною метою соціального туризму є забезпечення можливостей для реалізації права на відпочинок громадянами з обмеженими матеріальними ресурсами, що має стати одним із пріоритетних напрямів соціальної політики держави. Проте на сучасному етапі розвитку українського суспільства соціальний туризм не отримав належної державної підтримки та не знайшов достатньої зацікавленості з боку бізнес-структур. Внаслідок цього спостерігається занепад інфраструктури та кадрового потенціалу у відповідній сфері.

Відсутність розвиненої нормативно-правової бази, яка б регулювала відносини у сфері соціального туризму, істотно гальмує його розвиток та ефективну реалізацію. Зокрема, у чинному Законі України «Про туризм» поняття соціального туризму не визначено, що створює правовий прогалину у формуванні державної політики у цій галузі. В умовах воєнного стану питання розвитку соціального туризму набуває ще більшої актуальності, проте наразі залишається здебільшого невирішеним.

На регіональному та місцевому рівнях органи влади намагаються розв'язати проблему розвитку соціального туризму шляхом розроблення та реалізації цільових програм та проєктів. Зокрема, в Миколаївській області впроваджуються

ініціативи, спрямовані на підтримку соціального туризму [2, с. 365], проте вони орієнтовані переважно на окремі категорії громадян і не здатні охопити всіх потребуючих через недостатнє фінансове та організаційне забезпечення. Реалізація соціальних проєктів у цій сфері потребує значних інвестицій і підтримки з боку держави.

Постає ключове питання: як можна відновити систему соціального туризму, забезпечивши реалізацію мрії тисяч громадян про доступний відпочинок і водночас підтримати діяльність туристичних організацій? Одним із можливих шляхів розв'язання цієї проблеми є розвиток соціального партнерства, сутність якого полягає у конструктивній взаємодії держави з бізнес-структурами туристичної галузі.

На міжнародному рівні механізм соціального партнерства вже протягом тривалого часу ефективно застосовується для реалізації проєктів і програм у соціальній сфері, зокрема в галузі туризму. Історичні передумови формування соціального туризму сягають XIX століття, коли почали створюватися літні табори та сімейні пансіонати, призначені для пенсіонерів, осіб з інвалідністю, підлітків та багатодітних сімей. Ці ініціативи поєднували елементи відпочинку, оздоровлення та соціальної підтримки [3, с. 45], що стало основою для становлення концепції соціального туризму як важливого інструменту соціальної програми підтримки малозабезпечених громадян.

Соціальний туризм має забезпечувати баланс інтересів кількох основних учасників. Для громадян із низьким рівнем доходів він виступає засобом реалізації конституційного права на відпочинок та підвищення якості життя, незалежно від їхньої фінансової спроможності. Для туристичних підприємств така діяльність створює можливість стабілізації попиту на туристичні послуги, мінімізуючи вплив сезонних коливань та сприяючи рівномірному завантаженню ресурсів протягом року. Отже, соціальний туризм виконує не лише соціальну, але й вагомую економічну функцію, сприяючи сталому розвитку суспільства та підвищенню ефективності туристичної індустрії.

Важливими завданнями соціального партнерства є захист інтересів різних соціальних верств населення [4, с. 381], сприяння розв'язанню актуальних соціальних, політичних та економічних проблем, а також формування засад соціально-правової держави та демократичного громадянського суспільства. Таким чином, політику соціального партнерства можна розглядати як механізм забезпечення суспільно-важливих форм існування демократичного громадянського суспільства.

За умови ефективної взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, некомерційних організацій, бізнес-структур та громадянського суспільства в сучасних українських умовах доцільним є впровадження комплексу заходів, спрямованих на розвиток соціального туризму та зміцнення системи соціального захисту малозабезпечених пересічних громадян.

Передусім необхідно сформувати, законодавчо закріпити й постійно удосконалювати чітку нормативно-правову базу [5, с. 7], яка регулюватиме відносини у сферах соціального туризму та соціального партнерства. Важливим завданням є створення сприятливих умов для взаємодії всіх зацікавлених сторін,

а також реалізація ініціатив, спрямованих на забезпечення доступності туристичних послуг на всіх рівнях її діяльності.

Крім того, потребує розвитку відповідна інфраструктура, що дозволить ефективно функціонувати системі соціального туризму [6, с. 114]. Необхідно також розробити сучасні технології управління соціальними процесами в цій галузі та забезпечити підготовку висококваліфікованих кадрів, здатних організовувати та координувати соціально-туристичну діяльність. Важливою складовою має стати адаптація зарубіжного досвіду розвитку соціального туризму до вітчизняних реалій сьогодення.

Взаємодія державних, підприємницьких, некомерційних структур та громадян у процесі реалізації проєктів та програм у сфері соціального туризму є необхідною умовою його ефективного функціонування. Соціальний туризм, заснований на засадах соціального партнерства [7, с. 143], може розглядатися як соціально-технологічний механізм вирішення низки важливих громадських завдань.

Зокрема, він сприяє пізнанню історико-культурної спадщини, формуванню інтересу до історії та культури власного народу; виконує діагностичну функцію, що полягає у виявленні соціально-психологічних проблем, подоланні бар'єрів у спілкуванні та гармонізації міжособистісних відносин у процесі туристичної діяльності. Крім того, соціальний туризм виконує екологічну функцію, спрямовану на виховання поважного ставлення до природи, а також комунікативну - сприяє розвитку культури спілкування, формуванню толерантності та взаємоуваги між представниками різних соціальних груп, культур та релігійних традицій.

Соціальне партнерство відіграє визначальну роль у розвитку соціального туризму в Україні, оскільки воно забезпечує ефективну взаємодію між державою, бізнесом, громадськими організаціями та населенням. Завдяки спільним зусиллям цих сторін створюються умови для реалізації права громадян на відпочинок та оздоровлення [8, с. 406], особливо для соціально вразливих груп: пенсіонерів, осіб з інвалідністю, молоді, внутрішньо переміщених осіб та малозабезпечених сімей.

Держава в цьому процесі виступає координатором та гарантом соціальної політики, формуючи нормативно-правову базу та підтримуючи ініціативи, спрямовані на розвиток доступного туризму. Водночас бізнес та громадські організації є практичними виконавцями цих ідей, розробляючи пільгові туристичні програми, створюючи спеціальні маршрути та сприяючи популяризації соціального туризму.

Отже, розвиток соціального туризму в Україні безпосередньо залежить від рівня взаємодії між усіма учасниками соціального партнерства, їхньої відповідальності, узгодженості дій та спільного прагнення до створення справедливого та доступного туристичного середовища.

Список використаних джерел:

1. Іваненко В. О. Персоналізація послуг у гостинності: нові стратегії залучення клієнтів. Готельно-ресторанний та туристичний бізнес в Україні: формування національно-культурної

ідентичності : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24-25 квітня 2025 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2025. С. 135-137. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21328>.

2. Курепін В. М. Відновлення туристичної галузі на прикладі Миколаївської області під час війни // Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України : зб. тез доповідей I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 14-15 листопада 2023 року). Частина 1. Харків : НТУ «Харківський політехнічний інститут», 2023. С. 362-366. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15924>.

3. Іваненко В. С. Створення сучасних та ефективних систем захисту уразливих груп працюючого населення. Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення : матеріали науково-практичного круглого столу, присвяченого 76-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 10 грудня 2024 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 45-46. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20213>.

4. Шиян Б. В., Сухорукова А. Л. Маркетингові підходи для стимулювання внутрішнього туризму в Україні. Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України : зб. тез доповідей II міжнародної наук.-практ. конф. (26-27 листопада 2024 року, м. Харків). Ч. 1. Харків : НТУ «ХПІ», 2024. С. 381-382. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/19694>.

5. Курепін В. М. Правове регулювання безпеки туризму від надзвичайних ситуацій в Україні. Готельно-ресторанний та туристичний бізнес в Україні: формування національно-культурної ідентичності: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24-25 квітня 2025 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2025. С. 5-7. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21312>.

6. Іваненко В. С. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму на Миколаївщині // Academician Leo Berg – 140 years: Collection of Scientific Articles Bendery, March 12, 2021 – Bendery. Moldova : Eco-TIRAS International Association of River Keepers, 2021. С. 110-115. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8863>.

7. Іваненко В. С. Інновації у сфері безпеки: захист різних сфер діяльності місцевих громад. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., (м. Миколаїв, 9 грудня 2024 р. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 141-144. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20102>.

8. Цап П. В., Сухорукова А. Л. Економічний тиск: малий бізнес під впливом інфляції. Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики : матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених (м. Полтава, 21 листопада 2024 р.). Полтава : Полтавський державний аграрний університет, 2024. С. 406-407. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/19278>.

Ковалюк. В., Сімончук К.

студенти групи ТР-3/1

спеціальності Туризм і рекреація

Рівненський фаховий коледж інформаційних технологій

м. Рівне, Україна

ПАНСЬКІ МАЄТКИ ПОЛІССЯ

Полісся-географічний та історико-етнографічний регіон, який охоплює північні райони Волинської, Рівненської, Житомирської, Київської,